

Λευτέρης Καλοσπύρος

Ο κύκλος των χαμένων φιλοσόφων

Simon Critchley

Το βιβλίο των νεκρών φιλοσόφων

Μετάφραση:
 Γιάννης Ε. Ανδρέου
 Πατάκης, 2009
 σ. 518, € 22,50

Ο αβανταδόρικός τίτλος του βιβλίου δεν είναι όσο πρωτότυπος ή προβοκατόρικός θα επιθυμούσε ίσως ο συγγραφέας του. Πόσοι εν ζωή φιλόσοφοι αξίζουν άραγε να συμπεριληφθούν σε κάποια σχετική ανθολογία λόγω του διακεκριμένου έργου τους; Οι τελευταίοι σημαντικοί φιλόσοφοι του 20ού αιώνα, όπως ο Richard Rorty, ο Peter Strawson και ο Robert Nozick πέθαναν πάνω κάτω την περίοδο που γραφόταν το βιβλίο, και με την εξαίρεση ενός δύο σπουδαιών φιλοσόφων του δικαίου, όπως ο Ronald Dworkin που φέτος κλείνει αισίως το εβδομηκοστό όγδοο έτος της ηλικίας του, οι επιλογές του συγγραφέα είναι έτσι κι αλλιώς περιορισμένες – ακόμη καλύτερα, συγκεκριμένες. Αν κάποιος φιλοδοξεί να γράψει μια ανθολογία –ή καλύτερα μια δοξογραφία, όπως αποκαλούσαν οι μελετητές της αρχαίας φιλοσοφίας τον απολογισμό της ζωής των φιλοσόφων– των φιλοσοφικών πνευμάτων που άφησαν το στίγμα τους στην ανθρωπότητα, είναι εκ των πραγμάτων αναγκασμένος να γράψει για νεκρούς φιλοσόφους. Τι το ιδιαίτερο, λοιπόν, μπορεί να έχει ένα «Βιβλίο για νεκρούς φιλοσόφους»;

Υπάρχει ένα προφανές οξύμωρο σε ένα βιβλίο στις σελίδες του οποίου στοιβάζονται οι ταφόπλακες της κατηγορίας των ανθρώπων που έχουν στοχαστεί περισσότερο από κάθε άλλη ομάδα ανθρώπων (πλην ίσως εκείνων που βρίσκονται στα πρώτα στάδια μιας ανίατης ασθένειας) πάνω στο θάνατο. Όταν πεθαίνει ένας φιλόσοφος, θριαμβεύει άραγε η επικούρεια άποψη, σύμφωνα με την οποία ο θάνατος δεν είναι τελικά κάποιο σπουδαίο γεγονός, και άρα το πιο οδυνηρό που μπορεί να συμβεί σε ένα φιλόσοφο είναι το πολύ πολύ να στερηθεί τη δυνατότητα να φιλοσοφεί

πάνω σε αυτόν, ή μήπως όλοι εμείς οι υπόλοιποι θα πρέπει να αισθανόμαστε θλίψη και τρόμο μια και χάνουμε από τις τάξεις μας τον κατεξοχήν ειδήμονα που θα μπορούσε να απαλύνει την υπαρξιακή αγωνία που μας διακατέχει υπόγεια και υπέργεια για τον αναπόφευκτο αφανισμό μας; Ο Simon Critchley διατείνεται κατά το τίμιο σωκρατικό πρότυπο πως δεν διαθέτει απαντήσεις για κανένα σημαντικό ή ασήμαντο φιλοσοφικό ζήτημα, πόσο μάλλον για το ζήτημα του θανάτου, το ύψιστο φιλοσοφικό ζήτημα. Άλλωστε το *Βιβλίο των Νεκρών Φιλοσόφων* είναι στην ουσία μία ιστορική – φιλολογική μελέτη και όχι μία μακάβρια εναλλακτική ιστορία της φιλοσοφίας.

Ο Critchley, γνήσια μεταμοντέρνο τέκνο (αυτό και αν είναι οξύμωρο) της εποχής του, αβγατίζει τα κέρδη της αποσύνδεσης του προαιώνιου φιλοσοφικού αιτήματος για την αναζήτηση της αλήθειας από τη μεταμοντέρνα κατεύθυνση που αναγκάστηκε να ακολουθήσει η κλασική φιλοσοφία τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Οι μεγάλες αφηγήσεις έχουν πάψει από καιρό να συγκινούν, αυτό είναι γνωστό, ωστόσο η δίψα των ανθρώπων για κατακερματισμένες αφηγήσεις είναι αντιστρόφως ανάλογη προς τον κορεσμό τους για τις μεγάλες και ο άλλοτε ζοφερά πληκτικός χώρος της φιλοσοφίας έχει μετατραπεί τα τελευταία χρόνια σε χρυσωρυχείο για τους πιο δαιμόνιους ανάμεσα στους συγγραφείς. Ήταν οι πανέξυπνοι David Edmonds και John Eidinow πριν λίγα χρόνια που ανέσυραν τους Popper και Wittgenstein από τις χαμηλοφωτισμένες αίθουσες των στακτιών πανεπιστημίων και το εξειδικευμένο αλλά φανατικό κοινό τους και τους μετέτρεψαν σε συναρπαστικές προσωπικότητες για όλο τον κόσμο (ο δεύτερος ήταν τέτοια

Είδος: Περιοδικό / Κύριο
Ημερομηνία: Τρίτη, 01-09-2009
Σελίδα: 50,51 (2 από 2)
Μέγεθος: 398 cm²
Μέση κυκλοφορία: Μη διαθέσιμη
Επικοινωνία εντύπου: 210 3388006

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

περίπτωση έτσι κι αλλιώς) στην υπερεπιτυχημένη *Οργή του Βιτγκενστάιν*. Όπως σε εκείνο το βιβλίο, έτσι και στο βιβλίο του Crithcley, λίγη σημασία έχουν τα φιλοσοφικά πεπραγμένα των (190 περίπου) φιλοσόφων που μνημονεύονται στις σελίδες του. Ο συγγραφέας ως παλιός καλός σοφιστής, έχει αντιστρέψει το ερώτημα, «Τι είναι φιλόσοφος;» στο πολύ πιο βολικό για εκείνον, «Πώς πεθαίνει ένας φιλόσοφος;», και ισχυρίζεται πως με αυτό το τέχνασμα συνέθεσε μία από τις πλέον αντισυμβατικές ιστορίες της φιλοσοφίας. Κάτι τέτοιο όμως δεν ισχύει. Μπορεί ο Crithcley να έχει γράψει ένα διασκεδαστικό βιβλίο, ένα μακάβρια σπιρτόζικο βιβλίο, ένα πρωτό-

τυπο μέσα στον πολυκαιρισμένο χαρακτήρα του βιβλίου, όμως ιστορία της φιλοσοφίας, ή ακόμη και δοξογραφία, δεν έχει γράψει. Στο τέλος αυτό που κατακάθεται στη μνήμη του αναγνώστη είναι οι πιο παράδοξοι και γελοίοι ανάμεσα στους διάφορους θανάτους των φιλοσόφων. Ό,τι κι αν συμβεί, όσα χρόνια κι αν περάσουν, θα είναι πολύ δύσκολο να ξεχάσω την ηρωική βουτιά του Εμπεδοκλή στην Αίτνα, με την πίστη πως θα υψωνόταν μέσα από αυτή ως θεός, χωρίς όμως δυστυχώς η πραγματικότητα να τον επιβεβαιώνει, αφού τα μόνα που υψώθηκαν πάνω από το ηφαίστειο ήταν τα μπρούντζινα σανδάλια του που έφτυσαν οι φλόγες... ■